

УДК 37.091.3:94(075.3)

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-85-89

ПІДБЕРЕЗНИХ Інна –

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри історії
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9906-4327>

e-mail: innaevgenievna2017@gmail.com

РАЙДА В'ячеслав –

магістр спеціальності 014.13 Середня освіта (Історія)
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

e-mail: v.raida@ukr.net

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ У ВИКЛАДАННІ ІСТОРІЇ: КОНФЛІКТ ЧИ СИМБІОЗ?

У статті комплексно досліджується проблема ефективного поєднання традиційних і інноваційних методів у викладанні історії в закладах освіти України в умовах інтенсифікації соціальних, політичних, культурних і технологічних трансформацій сучасного суспільства. Автори аргументовано показують, що класичні дидактичні підходи – лекція, демонстрація, систематичне конспектування та аналітичне опрацювання матеріалу – залишаються фундаментом логічної послідовності, системності та глибини знань, проте самі по собі вже не забезпечують необхідного рівня мотивації та залученості студентів. Інноваційні технології, серед яких змішане й дистанційне навчання, цифрові освітні платформи (Google Classroom, Zoom, Prometheus, EdEra) і різноманітні інтерактивні інструменти, спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності, розвиток критичного мислення, медіаграмотності, дослідницьких компетентностей і творчого потенціалу здобувачів освіти.

Окремо розглянуто практичні форми інтеграції: кейс-метод, рольові ігри, історичний дискурс-аналіз, проблемні лекції, семінари-дискусії, проєктні та ігрові формати уроків, що сприяють формуванню емоційно насиченого освітнього середовища. Показано, як гармонійне поєднання традиційних і новаторських підходів перетворює викладача на модератора, фасилітатора й наставника, а студентів – на активних учасників процесу навчання. Нормативно-правовий контекст (законодавство про освіту, положення щодо дистанційної форми навчання) обґрунтовує легітимність і доцільність впровадження змішаних форматів та цифрових інструментів.

Автори доходять висновку, що традиційні та інноваційні методи не перебувають у стані протистояння, а утворюють продуктивний симбіоз, який забезпечує якісну підготовку майбутніх учителів історії, сприяє реалізації компетентнісного підходу, розвитку гнучких навичок (soft skills) і подальшій інтеграції української освіти у європейський та світовий простір.

Ключові слова: історична освіта, традиційні методи, інноваційні технології, змішане навчання, критичне мислення, інформаційно-комунікаційні технології, компетентнісний підхід, цифровізація освіти.

PIDBEREZNYKH Inna –

Doctor of Legal Sciences, Assistant Professor

Black Sea National Petro Mohyla University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9906-4327>

e-mail: innaevgenievna2017@gmail.com

RAYDA Vyacheslav –

Master's degree in specialty 014.13 Secondary Education (History)

Petro Mohyla Black Sea National University

e-mail: v.raida@ukr.net

TRADITIONAL AND INNOVATIVE METHODS IN HISTORY TEACHING: CONFLICT OR SYMBIOSIS?

The article provides a comprehensive study of the effective combination of traditional and innovative methods in teaching history in Ukrainian educational institutions under the conditions of intensified social, political, cultural, and technological transformations of modern society. The authors convincingly demonstrate that classical didactic approaches—lecturing, demonstration, systematic note-taking, and analytical processing of material—remain the foundation of logical consistency, systematization, and depth of knowledge; however, they alone no longer ensure the necessary level of student motivation and engagement. Innovative technologies, including blended and distance learning, digital educational platforms (Google Classroom, Zoom, Prometheus, EdEra), and various interactive tools, are aimed at enhancing cognitive activity, developing critical thinking, media literacy, research competencies, and the creative potential of learners.

The article also examines practical forms of integration such as the case method, role-playing games, historical discourse analysis, problem-based lectures, discussion seminars, project-based and game-oriented lesson formats that contribute to the creation of an emotionally rich educational environment. It is shown that the harmonious combination of traditional and modern approaches transforms the teacher into a moderator, facilitator, and mentor, while students become active participants in the learning process. The legal and regulatory framework (the Law of Ukraine “On Education,” and the Regulation on Distance Learning) substantiates the legitimacy and expediency of implementing blended formats and digital tools in the educational process.

The authors conclude that traditional and innovative teaching methods are not in conflict but rather form a productive symbiosis that ensures high-quality training of future history teachers, promotes the implementation of the competency-based approach, the development of soft skills, and the further integration of Ukrainian education into the European and global educational space.

Key words: history education, traditional methods, innovative technologies, blended learning, critical thinking, information and communication technologies, competency-based approach, digitalization of education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний етап розвитку української освіти характеризується глибокими трансформаціями, що зумовлені суспільними, політичними та технологічними змінами. Особливої уваги набуває питання модернізації підходів до викладання суспільствознавчих дисциплін, зокрема історії, яка формує національну ідентичність, критичне мислення та громадянську свідомість молоді.

Традиційні методи навчання, що ґрунтуються на лекції, розповіді, демонстрації та репродуктивній діяльності студентів, забезпечують системність і фундаментальність знань, однак у сучасних умовах вони вже не повною мірою відповідають запиту нової генерації здобувачів освіти. Натомість інноваційні технології – інтерактивні платформи, цифрові ресурси, дистанційне та змішане навчання, ігрові та проєктні методики – сприяють активізації пізнавальної діяльності, розвитку дослідницьких умінь та самостійності.

Актуальність проблеми полягає у необхідності пошуку ефективного поєднання класичних і новітніх підходів. Постає питання: чи перебувають традиційні та інноваційні методи у стані протистояння, чи вони здатні утворювати продуктивний симбіоз? Саме від відповіді на це запитання залежить якість підготовки майбутніх педагогів, відповідність освіти сучасним вимогам суспільства та інтеграція України у європейський і світовий освітній простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд фахової літератури свідчить про стале розширення проблемного поля на перетині традиційної та інноваційної методики викладання історії. Базовий теоретико-методологічний каркас задають праці з інноваційної педагогіки І. Дичківської [4] та класичної дидактики форм і методів навчання Б. Житника [5], що окреслюють еволюцію від лекційно-репродуктивної моделі до діяльнісно-орієнтованих підходів і дають понятійний апарат для зіставлення «традиційного» й «нового» в аудиторній практиці.

Систематичний пласт новітніх студій зосереджується на цифровізації та дистанційному / змішаному форматах. О. Гевко та Н. Макогончук [2] аналізують інноваційні методи у вищій школі в контексті дистанційної освіти, фіксуючи зростання ролі інтерактивних практик, цифрових платформ і переорієнтацію цілей на розвиток критичного мислення. Практико-орієнтовані матеріали М. Гаріба та І. Боличевої [1] демонструють, як інструменти Google підтримують інтеграцію інноваційних і традиційних методів у дистанційному середовищі. Узагальнюючі висновки про організаційні аспекти e-learning подають Л. Ткаченко та О. Хмельницька [10], звертаючи увагу на управління курсами, оцінювання та комунікацію.

Окремий напрям досліджень стосується активних методів: кейс-метод як засіб формування професійних компетентностей та дискусійно-рольові формати (пленуми, полілоги, рольові ігри) розглядаються як ефективні інструменти історичної освіти, що підсилюють мотивацію та рефлексію. У доповнення, науково-практичні форуми (матеріали профільної конференції 2023 р.)

консоліднують результати впровадження ІКТ, віртуальних середовищ і інтерактивних ресурсів у навчанні історії.

Нормативно-правове поле задають Закон України «Про освіту» [6] та Положення про дистанційну форму здобуття освіти [9], що інституціалізують змішане навчання як пріоритетний формат та легітимізують використання цифрових платформ (Google Classroom, Zoom, ін.). Це підсилює тенденцію до симбіозу традиційних і сучасних підходів у підготовці майбутніх учителів історії.

Метою статті є проаналізувати особливості традиційних та інноваційних методів у викладанні історії, визначити їх переваги та обмеження, з'ясувати можливості поєднання класичних і сучасних підходів у навчальному процесі, а також окреслити перспективи їх гармонійного симбіозу в умовах модернізації освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується глибокими трансформаціями, що зумовлені суспільними, політичними та технологічними змінами. Одним із ключових завдань є оновлення підходів до викладання суспільствознавчих дисциплін, зокрема історії. Перед педагогами постає проблема поєднання традиційних методів навчання, які забезпечують системність і фундаментальність знань, з інноваційними технологіями, що сприяють активізації пізнавальної діяльності, розвитку критичного мислення та творчого потенціалу здобувачів освіти. Саме питання співіснування традиційних та інноваційних методів у викладанні історії – чи йдеться про конфлікт, чи про можливість симбіозу – є одним із найбільш актуальних у сучасній педагогічній науці та практиці.

Як зазначає, науковець Т. Місостов: «Навчальний курс «Методика викладання історії в профільній школі, закладах фахової передвищої та вищої освіти» займає важливе місце у професійній підготовці майбутніх вчителів та викладачів історії. Головним завданням сучасної української історичної освіти є перехід до особистісно орієнтованого навчання, формування основних історичних компетентностей під час занять з вітчизняної та всесвітньої історії, виховання активного, відповідального та національно свідомого громадянина України». Особливо важливим при цьому є постійне оновлення теоретичної наповненості програми курсу, впровадження сучасних інноваційних технологій, вивчення новаторських підходів у викладанні історичних дисциплін і громадянської освіти [7, с. 37–38].

Термін «традиційне навчання» передбачає насамперед організацію навчання в рамках занять у групах, яка склалася в XVII столітті на принципах дидактики, сформульованих Я. А. Коменським. Ця система зберігається і сьогодні як основна форма організації навчання [4].

Традиційні методи навчання зосереджені на тому, щоб викладач розповідав, демонстрував, лекцію читав, а студенти просто слухали і пам'ятали. Але сучасні дослідження показують, що таке навчання не дуже ефективне. Кожна людина

розуміє, обробляє, запам'ятовує і використовує знання по-різному. Тому навчання має бути таким, щоб враховувати особливості кожного студента. Для цього викладач має використовувати різні методи, не тільки ті, де він сам є центральною фігурою, але і ті, де студенти самі здобувають знання під керівництвом викладача [5].

Поряд з традиційними методами, які вивчаються в цій дисципліні, дуже важливо впроваджувати сучасні технології, які застосовуються сьогодні в освіті. Сьогодні життя швидке, матеріал у навчанні розмірно зростає, все більше дистанційного навчання, нові форми і методи освіти – від цього вимагається від викладача більше знань, інноваційних підходів. Тому при викладанні цього курсу важливо поєднувати традиційні методи навчання з новими технологіями, які застосовуються сьогодні. Навчальні матеріали постійно оновлюються, особливо ті, що відповідають вивченню нових засобів та технологій навчання історії. Для більш глибокого розуміння нових ідей важливо вивчати досвід професійних вчителів, котрі успішно впроваджують нові методи та технології в цю галузь [7, с. 42].

Згідно із Законом України «Про освіту» [6] та наказом МОН України «Положення про дистанційне навчання» [9] поєднання традиційного та дистанційного навчання («змішане навчання») є одним із пріоритетних форм здобуття освіти [2, с. 87].

Важливе питання – шукати нові технології та методи?

В основі цього має бути інтерес студентів, який можна збудувати за допомогою проблемних задач, евристичних, дослідницьких методів, а також самостійної діяльності. Електронні технології мають багато можливостей: вони можуть надати студентам основні та додаткові матеріали для самостійної роботи [10].

Найефективнішими є проблемні лекції та семінари-дискусії. У часі, коли інформація перенасичена, ці форми навчання можуть збудити інтерес студентів і стимулювати їхнє пізнання.

Останнім часом зростає популярність кейс-методів, що відповідають методу конкретних ситуацій [3]. Його суть полягає в тому, що викладання знань супроводжується самостійною роботою студентів. Особливість методу – створення реальної проблемної ситуації, яка була в реальному житті. Для глибокого розуміння соціальних, політичних і культурних процесів можна використовувати історичний дискурс-аналіз. Це більш ефективний метод, ніж просто конспектування або реферування. Це вимагає від студентів творчої роботи з елементами критичного аналізу [2, с. 93].

Інноваційні методи викладання історії України у вищих навчальних закладах ґрунтуються на гуманістичному підході, який спрямований на розвиток особистості, розкриття її можливостей та творчого потенціалу, а також на підвищення ефективності навчального процесу. Основні принципи цих методів включають чітку мету та зміст уроків, поступовий перехід від загального до

конкретного, зосередження уваги на студентів, віру викладача в успіх учня, створення умов для соціальної взаємодії та використання знань з інших наук для кращого засвоєння історичної інформації [2, с. 94].

Велика увага приділяється також вивченню нових освітніх інтернет-платформ, на яких проводяться заняття в дистанційній формі. Особливо студенти вивчають такі платформи, як Zoom, Google Meet, Google Classroom, HUMAN Школа, Єдина Школа, NZ.UA (Нові знання), Оншкола та інші. На цих платформах вони опрацьовують такі курси, як Prometheus, EdEra, iLearn, LearningApps, а також вивчають засоби використання на уроках історії спеціальних навчальних інтернет-ігор, віртуальних подорожей, інтерактивних карт тощо.

Особливу роль у розширенні можливостей традиційної освіти відіграють створення та підбір освітніх ресурсів: інтерактивних баз даних, електронних комп'ютерних видань та навчальних систем. Важливу роль відіграють інформаційні технології: система Скайп, електронна пошта, чати, віртуальні дошки тощо [7, с. 42].

Під час навчання використовують різні форми та методи, що дозволяють викладачам і студентам створити нове середовище для спілкування, де учасники навчальної діяльності працюють разом. Також дедалі більше уваги отримує питання про зростання можливостей системи дистанційного навчання.

Дистанційне навчання – це організація навчального процесу, коли учасники знаходяться на відстані, але взаємодіють через освітнє середовище, яке використовує сучасні технології.

Мета дистанційного навчання – надати освіту за допомогою сучасних інформаційних технологій, відповідно до національних стандартів. Навчання відбувається на різноманітних онлайн платформах, наприклад, Google Classroom.

Google Classroom – це інструмент, який з'єднує Google Docs, Google Drive, Gmail, дозволяє викладачам створювати та організувати завдання, ефективно керувати та оцінювати виконання студентами, виставляти оцінки, залишати коментарі та вести ефективне спілкування з учнями в режимі реального часу. У цій платформі можна організувати проєктну роботу, створювати онлайн-тести у Google Формах, залишати коментарі в реальному часі у Google Документах, використовувати матеріали з Google Діску, налаштовувати інтервали зустрічей у Google Календарі, проводити онлайн-зустрічі у Google Meet.

Сучасний процес вивчення історії характеризується все більш поширеним використанням у ньому комп'ютерних технологій.

Розвиток освіти ґрунтується на поєднанні двох компонентів – традиційності та пошуку нових ідей. З одного боку, це бажання зберігати для майбутніх поколінь досягнення творчої думки та історичного досвіду, з іншого – спрямованість на нові потреби та умови, що надає освіті як обґрунтованість, так і динамічність [1].

На такі виклики часу відповідають принципи інноваційного навчання: освітній процес – це взаємодія викладача та студента; мета – розвиток

особистості та мислення; стиль спілкування – демократичний; пізнавальна діяльність ґрунтується на творчих завданнях; основні форми навчання – групова та індивідуальна; мотивація студентів – досягнення успіху та самореалізація.

В арсеналі вітчизняних методистів-гуманітаріїв є чимало напрацювань у цьому напрямі: лекція-розмова, лекція-діалог, лекція-диспут, полілог, круглий стіл, наукова дискусія, рольові ігри [2, с. 93]. Сучасний навчальний процес історії все більше поєднує традиційні методи з новими, що дозволяє навчанню бути як системним, так і гнучким.

Сьогодні змінилися не тільки вимоги до якості освіти, але й з'явилося потреба впровадити європейські стандарти в освіту, спрямувати її до інтеграції з міжнародними та європейськими системами. Тому перед вчителями і науковцями стоїть складна задача – знайти ефективні способи проходжень всіх етапів навчання. Головною метою розвитку української освіти є створення умов для саморозвитку і самореалізації кожного громадянина України. Саме через освіту потрібно підготувати людину, здатну засвоювати зміни й нові ідеї. Використання сучасних технологій у навчанні не тільки поліпшує процес, але й сприяє кращому засвоєнню навичок.

Використання нових технологій дає можливість: самостійно аналізувати матеріал, користуючись підказками та текстовими посібниками; перевіряти знання учнів; скласти особливу програму для кожного учня; навчити використовувати готові, ефективні програми, щоб вирішувати різні завдання.

Пошук нових форм навчання призвів до появи унікальних уроків. Серед найпопулярніших типів таких уроків – ділові ігри, прес-конференції, уроки у формі КВК, уроки-конкурси, урок-«суд», урок-концерт, рольові ігри, конференції, семінари, екскурсії, урок-подорож і інші.

Поряд з традиційними методами викладання та різноманітними інноваціями, глобальні комп'ютерні мережі та засоби телекомунікації допомагають реалізувати принцип розвивального навчання, бо застосування їх у навчальному процесі спрямоване на: широку взаємодію та наближення учасників телекомунікаційних проєктів; зустріч з іншими культурами; використання дослідницьких, індивідуальних, парних, групових та самостійних видів діяльності; розвиток гуманітарної освіти.

Таким чином, поєднання традиційних педагогічних засобів із інформаційно-комунікаційними технологіями дозволяє зробити урок більш щільним і цікавим, передати більше інформації кожному учню.

У зв'язку з новими умовами та потребами суспільства, важливо зрозуміти, що особливості сучасності полягає в тому, що людина має постійно навчатися, активно діяти та зразу ж сприймати зміни. Збіг освітнього процесу, освітніх показників, які визначають його якість відповідно до вимог суспільства – це умова, без якої якісна освіта залишається лише на рівні розмов про неї [8].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Сучасний період розвитку людства, а зокрема освітньої галузі можна визначити як перехід від індустріального до інформаційного суспільства, появу якого пов'язують з інформаційною революцією, розвитком інформаційно-комунікаційних технологій. Отже, завдяки поєднанню традиційних педагогічних технологій та ІКТ вдається зробити урок більш насиченим та цікавим, донести більше інформації до кожного учня. Традиційні та інноваційні методи у викладанні історії перебувають не у стані конфлікту, а в симбіозі, що забезпечує якісну підготовку майбутніх педагогів і розвиток національної системи освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гаріб М.Ю., Боличева І.В. Поєднання інноваційних та традиційних методів під час дистанційного навчання на прикладі використання інструментів Google для підготовки молодших бакалаврів. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu_technology/poednanna-innovacijnih-ta-tradicijnih-metodiv-pid-cas-distancijnogo-navcanna-na-prikladi-vikoristanna-instrumentiv-google-dla-pidgotovki-molodshih-bakalavriv/?utm_source
2. Гевко О., Макогончук Н. Інноваційні методи викладання історії України у вищих навчальних закладах в контексті дистанційної освіти. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. Серія: Педагогічні науки. №1(28). Частина 2. 2022. С. 85 – 98.
3. Гордієнко Н. Кейс-метод як засіб формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників у вищій школі. *Людинознавчі студії*. Серія : Педагогіка. 2017. Випуск 4/36. С. 64–73
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 351 с.
5. Житник Б. О. Методичний poradник. Форми і методи навчання. Харків : Вид. група «Основа», 2005. 78 с.
6. Закон України «Про освіту» від 01.06.2025 №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
7. Матеріали XV науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства, громадянської освіти та географії» (Харків, 23 листопада 2023 р.) Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2024. 150 с.
8. Пастушенко М.О. Інноваційні технології – шлях до формування творчих здібностей та пізнавальної активності на уроках історії. URL: https://timso.oin.in.ua/hmura15/2019/10/17/pastushenko-mariya-oleksijivna-innovatsijni-tehnolohiji-shlyah-formuvannya-tvorchih-zdibnostej-ta-piznavalnoji-aktyvnosti-na-urokah-istoriji/?utm_source
9. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти від 22.07.2025 №з0941-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>
10. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. №75. т. 3. С. 91–97.

REFERENCES

1. Harib, M.YU., Bolycheva, I.V. Poyednannya innovatsiynykh ta tradytsiynykh metodiv pid chas dystantsiynoho navchannya na przykladi vykorystannya instrumentiv Google

dlya pidhotovky molodshykh bakalavriv [The combination of innovative and traditional methods during distance learning on the example of using Google tools for training junior bachelors]. URL: https://urok.osvita.ua/materials/edu-techno-logiy-poednanna-innovatsijnih-ta-tradicijnih-metodiv-pid-cas-distancijnogo-navcanna-na-prikladi-vikoristanna-instrumentiv-google-dla-pidgotovki-molodsih-bakalavriv/?utm_source [in Ukrainian]

2. Hevko, O., Makohonchuk, N. (2022). Innovatsiyni metody vykladannya istoriyi Ukrainy u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh v konteksti dystantsiynoyi osvity [Innovative methods of teaching the history of Ukraine in higher education institutions in the context of distance education]. Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noyi akademiyi derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrainy. Seriya: Pedagogichni nauky. №1(28). Chastyna 2. S. 85 – 98 [in Ukrainian]

3. Hordiyenko, N. (2017). Keys-metod yak zasib formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh sotsial'nykh pedahohiv i sotsial'nykh pratsivnykiv u vyshchii shkoli [Case method as a means of forming professional competence of future social educators and social workers in higher education]. Lyudynoznavchi studiyi. Seriya : Pedahohika. Vypusk 4/36. S. 64–73 [in Ukrainian]

4. Dychkivs'ka, I.M. (2004). Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi: Navchal'nyy posibnyk [Innovative pedagogical technologies: Textbook]. Kyiv : Akademvydav. 351 s [in Ukrainian]

5. Zhytnyk, B. O. (2005). Metodychnyy poradnyk. Formy i metody navchannya [Methodological guide. Forms and methods of teaching]. Kharkiv : Vyd. hrupa «Osнова». 78 s [in Ukrainian]

6. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» vid 01.06.2025 №2145-VIII [Law of Ukraine "On Education" dated 01.06.2025 No. 2145-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian]

7. Materialy XV naukovo-praktychnoyi konferentsiyi z mizhnarodnoyu uchastyu «aktual'ni problemy metodyky navchannya istoriyi, pravoznavstva, hromadyans'koyi osvity ta heohrafiyi» [Materials of the XV scientific and practical conference with international participation "Current problems of teaching methods of history, law, civic education and geography"]. (Kharkiv, 23 lystopada 2023 r.) Kharkiv : Vydavnytstvo Ivanchenko I.S., 2024. 150 s [in Ukrainian]

8. Pastushenko, M.O. Innovatsiyni tekhnolohiyi – shlyakh do formuvannya tvorchykh zdibnostey ta piznaval'noyi aktyvnosti na urokakh istoriyi [Innovative

technologies - the way to the formation of creative abilities and cognitive activity in history lessons]. URL: https://timso.oin.in.ua/hmura15/2019/10/17/pastushenko-mariya-oleksijivna-innovatsijni-tehnolohiji-shlyah-formuvannya-tvorchykh-zdibnostey-ta-piznavalnoji-aktyvnosti-na-urokah-istoriji/?utm_source [in Ukrainian]

9. Polozhennya pro dystantsiynu formu zdobuttya povnoyi zahal'noyi seredn'oyi osvity vid 22.07.2025 №z0941-20 [Regulations on the distance form of obtaining complete general secondary education dated 22.07.2025 No. z0941-20]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> [in Ukrainian]

10. Tkachenko, L. V., Khmel'nyts'ka, O. S. (2021). Osoblyvosti vprovadzhennya dystantsiynoho navchannya v osvitniy protses zakladu vyshchoyi osvity [Peculiarities of implementing distance learning in the educational process of a higher education institution]. Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniy shkolakh. №75. t. 3. S. 91–97 [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПІДБЕРЕЗНИХ Інна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри історії Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Наукові інтереси: безпека освітнього середовища.

РАЙДА В'ячеслав – магістр спеціальності 014.13 Середня освіта (Історія) Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Наукові інтереси: розвиток ігрових технологій на уроках, розвиток критичного мислення, активні методи навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PIDBEREZNYKH Inna – Doctor of Legal Sciences, Assistant Professor, Black Sea National Petro Mohyla University.

Scientific interests: educational environment security.

RAYDA Vyacheslav – Master of Science in the specialty 014.13 Secondary Education (History) of Petro Mohyla Black Sea National University.

Scientific interests: development of gaming technologies in lessons, development of critical thinking, active learning methods.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку 26.09.2025 р.

УДК 37.09

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-221-89-95

РАДУЛ Ольга –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0627-1541>

e-mail: olga.s.radul@gmail.com

ПРИБОРА Тетяна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3508-3382>

e-mail: pryborat@gmail.com

БАРАНИЮК Ірина –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти